

Szavazni vagy nem szavazni: az itt a kérdés

Mit tudunk kiolvasni a részvételi adatok halmazából?

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2026. március

- A közvélemény-kutatások rendkívül magas részvételi hajlandóságot mutatnak a 2026-os választás előtt.
- A rendszerváltás utáni választások részvételi aránya hullámzó volt, de jól érzékelhetően együtt mozgott azzal a percepcióval, hogy mekkora tétje van a választásoknak.
- A rekordot továbbra is a 2002-es választás tartja, ez azonban idén megdőlhét.
- A részvétel és a településméret között stabil kapcsolat figyelhető meg: minél nagyobb a település, annál magasabb a részvétel.
- 2018 és 2022 között a részvételi különbségek enyhén mérséklődtek, mivel a kisebb településeken nőtt a részvétel.
- A vidéki mobilizáció erősödése összefügg a Fidesz falvakban és kisvárosokban növekvő támogatottságával.
- A 2026-os választás új politikai térben zajlik a Tisza Párt megjelenésével, ami a részvétel területi mintázatát is befolyásolhatja.

BEVEZETÉS ÉS PROBLÉMAFELVETÉS

A 2026 áprilisán esedékes országgyűlési választás közeledtével a politikai közbeszéd egyik központi témájává vált a várható részvétel kérdése. A kampányidőszakban publikált közvélemény-kutatások kivételesen magas aktivitást jeleznek, a megkérdezettek egyes esetekben akár 90 százalék feletti arányban állítják, hogy biztosan vagy valószínűleg részt vesznek majd a szavazáson. Ezek az adatok erős politikai mobilizációs környezetre utalnak és a korábbi rekordokat meghaladó részvételt sugallnak.

Fontos látni azonban, hogy a pártpreferenciák és a részvételi szándék mérése nem teljesen ugyanaz a műfaj. A választási részvétel ugyanis alapvetően más természetű döntés, mint a pártpreferencia. A pártválasztás sok esetben identitás alapú, hosszabb távon stabil attitűd, amely kevésbé ingadozik rövid idő alatt. Ha valaki ma meg tudja nevezni, hogy melyik politikai erőhöz áll közelebb, akkor jó eséllyel a választás napján is ugyanazon opció mellett dönt. Feltéve persze, hogy elmegy szavazni. Ezzel szemben maga a részvétel egy jövőbeli magatartásra vonatkozó vállalás, amelyet számos, előre nem teljes mértékben kontrollálható tényező befolyásolhat. Akár a legkisebb dolgok is, mint egy közbejövő program, vagy egy lebetegedő gyerek a családban, ellehetetleníthetik a részvételét annak, aki még pár hete a közvélemény kutatónak azt mondta, ő biztos voksolni fog.

Éppen ezért nehéz megmondani, hogy milyen részvételre számíthatunk, a múltbeli adatokból azonban valamilyen következtetéseket meg lehet próbálni levonni. Elemzésünk egyik pillére így a korábbi választási részvételi adatok kronologikus áttekintéséből áll, másik része pedig a részvétel strukturális mintázatainak feltárása, különösen lakóhelykategória szerint a 2018-as és 2022-es választásokon. A településtípus szerinti eltérések segítenek megérteni, hogy mely társadalmi közegekben stabilabb a részvételi hajlandóság, és hol nagyobb a lemorzsolódás a deklarált szándék és a tényleges megjelenés között. Ez nemcsak a 2026-os várakozások értelmezését segíti, hanem finomabb képet ad a magyar választói magatartás szerkezetéről is.

VÁLASZTÁSI RÉSZVÉTEL AZ ÉVEK ALATT

A választási részvétel a rendszerváltás óta hullámvonalnak mondható, azonban 2018-tól kezdve jellemző egy magasabb részvételi szándék (ez pedig nemcsak az országgyűlési, de az önkormányzati és az európai parlamenti választásokra is igaz). Az országgyűlési választások részvételi adatait az alábbi táblázat szemlélteti:

Év	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
Első forduló	45,54%	68,92%	56,26%	70,53%	67,83%	64,2%	61,73%	70,22%	70,21%
Második forduló	65,11%	55,12%	57,01%	73,51%	64,39%	46,64%			

1990 és 2010 között hat országgyűlési választást tartottak még a régi választási rendszerben, ami két választási fordulóból állt. A rendszerváltást követően megrendezett országgyűlési választásokon a részvételi arány hullámvonal tendenciát mutatott. Az viszont jól látszik, hogy a részvétel akkor volt kifejezetten magas, amikor a választók azt érezték, hogy a választásnak van tétje, alacsony pedig akkor, amikor ennek a tétnek a hiányában relatíve érdektelenségbe fulladt a választás. Jó példa erre az 1994-es választás második fordulója, amikor az első fordulós MSZP győzelme miatt a második fordulón résztvevők száma radikálisan csökkent, de ugyanez figyelhető meg 2010-ben is, amikor az akkor még 176 OEKV-ból 119 sors már az első fordulóban eldőlt a Fidesz javára.

Ezzel szemben, a 2002-es választásokon rekordszintű volt a részvételi arány, ami a mai napig – bár áprilistól már lehet, hogy más lesz a helyzet – nem változott. Az első fordulójában a választásra jogosult polgárok 70,5 százaléka ment el szavazni. A második fordulóra pedig a magát korábban elbízó Fidesz növelni tudta a tétet és a két forduló közti mozgósítás révén 3 százalékponttal tudták növelni a már korábban is rekordmagas részvételt. Azt, hogy az első fordulós vereség a Fideszt további mozgósításra készítette, nem mutatja be semmi olyan jól, mint Orbán azóta elhíresült mondata, miszerint: „Mindenki menjen el szavazni, s hozzon magával még egy embert!”. Ezzel a hatékony mozgósítással pedig Orbán majdnem meg tudta

fordítani a választást is. A 2006-os választásnak egyik politikai oldal se tudott ekkora tétet adni, de a választási részvétel így is mindkét fordulóban aránylag magas lett.

Legközelebb igazán jelentős tétet 2018-ban érezhettek az emberek, ekkor már az új, egyfordulós rendszerben. Ekkor a taktikai szavazás miatt sokan hitték, hogy megszületett a megoldás a Fidesz egyéni körzetekben való legyőzésére, amit 2014-ben a második forduló kiesése okozott. Ez pedig a rendszerváltás óta másodszor elég volt egy 70 százalék feletti részvételhez. 2022-ben mindkét oldal nagy tétet adott a választásnak. Az ellenzék a teljes összefogással, a Fidesz pedig az ukrán háborúval való riogatással és egy népszavazással próbálta az urnához csalni támogatóit. Láthatjuk, hogy végül utóbbi sokkal sikeresebb volt ebben, ez pedig lényegében ugyanolyan szintű részvételt eredményezett, mint négy évvel korábban.

Az jól látható, hogy 2026-ban a választásoknak mindkét oldal akkora súlyt ad, mint soha korábban. A Fidesz tovább fokozta az elmúlt évek háborús kampányát, narratívájuk szerint még a miniszterelnök is életveszélyben van. Eközben a Tisza Párt a korábbi pártokhoz képest sokkal innovatívabb módszerekkel és a nemzeti szimbólumok tudatos visszavételével tudott olyan szavazókat megszólítani, akiket korábban a baloldali és liberális pártok teljesen elengedtek. Magyar azzal is próbálja a tétet növelni, hogy egyre többet beszél elszámoltatásról, Szijjártó Péter esetében már életfogytig tartó börtönbüntetést is említett. Ilyen magasra srófolttétek mellett könnyen elképzelhető, hogy a 2026-os választás rekord részvételt fog eredményezni.

RÉSZVÉTEL TELEPÜLÉSTÍPUSONKÉNT

A 2018-as és 2022-es országgyűlési választások településtípus szerinti részvételi adatai különösen értékesek abból a szempontból, hogy két, országosan rendkívül magas aktivitást hozó választás szerkezetét hasonlíthatjuk össze. Mivel az országos részvétel a két évben gyakorlatilag azonos volt, a különbségek nem az összaktivitás változásából, hanem a belső szerkezet finom elmozdulásaiból olvashatók ki. A két választás településtípusonkénti részvételi adatait az alábbi táblázat mutatja be:

Év	Országos	Budapest	Nagyvárosok	Középvárosok	Kisvárosok	Falvak
2018	70,22%	74,84%	71,76%	70,75%	68,30%	67,47%
2022	70,21%	74,46%	71,24%	70,74%	68,39%	67,9%
Változás	-0,01	-0,38	-0,52	-0,01	+0,09	+0,43

A településtípus szerinti bontásban mindkét választáson azonos sorrend látható a részvételben. Kiolvasható, hogy a település mérete és a részvételi arány korrelál egymással, azaz minél nagyobb egy település lélekszáma, jellemzően annál magasabb a részvételi arány is. A különbség Budapest és a falvak között mindkét évben 6,5-7,5 százalékpont. Ez nem marginális eltérés, hanem stabil strukturális távolság. A részvételben tehát a településszerkezeti meghatározottság erős. Ennek oka, hogy a politikai részvétel intenzitása összefügg a társadalmi környezettel, az információáramlással, az intézményi beágyazottsággal, a lakosság demográfiai jellemzőivel és a politikai verseny érzékelt közelségével. A nagyvárosi közegben a politikai napirend erősebben jelen van, a kampány intenzívebb, a választás tétje közvetlenebbül érzékelhető, lakosaik pedig jellemzően magasabb szociális státusúak, mint a falvakban élők, ezek az emberek pedig jellemzően jobban érdeklődnek a politika iránt is. A kisebb településeken ezzel szemben más típusú mobilizációs mechanizmusok működnek.

Bár az országos részvétel változatlan maradt, a belső szerkezetben 2018 és 2022 között enyhe, de következetes irányú mozgás figyelhető meg. Világosan látszik, hogy minél kisebb egy település, annál pozitívabb az elmozdulás 2022-re. A legnagyobb kategóriákban enyhe csökkenés történt, a középmezőny stagnált, míg a legkisebb településeken növekedés következett be. Természetesen fontos hangsúlyozni, hogy **ezek a változások kicsik**, hiszen fél százalékponton belüli elmozdulásokról beszélünk, azonban **irányuk egyértelmű**.

Ez arra utal, hogy a településtípusok közötti részvételi különbségben jelentkező urbanizációs lejtő nem tűnt el, de valamelyest mérséklődött. Ez részben értelmezhető telítettségi hatásként, azaz, hogy Budapesten és a nagyvárosokban a részvétel már 2018-ban is nagyon magas volt, így innen nehezebb tovább növekedni. Ugyanakkor politikai összefüggései is lehetnek a jelenségnek. A 2022-es választáson a Fidesz-KDNP kiemelkedően erős eredményt ért el országosan is, de a kisebb területeken gyakran településeken különösen. Míg 2018-ban a falusi szavazók 56,98 százaléka voksolt a Fideszre, addig 2022-ben már 63,2 százaléka. Ez 6,22 százalékpontos növekedés. Bár a Fidesz minden településtípuson növelni tudta a szavazatai arányát, azonban minél kisebb településről beszélünk, annál nagyobb arányban tudta ezt megtenni. A kormánypárt hagyományos bázisa korábban is erősen koncentrált a falvakban és kisvárosokban, ahol a személyes hálózatokra épülő mozgósítás hatékonyabban működik. Azonban ez 2022-ben még inkább eltolódott ebbe az irányba, az elmúlt 1-2 év kutatásai pedig még inkább azt mutatják, hogy a Fidesz kizárólag a falvakban van egyértelmű előnyben a Tiszával szemben. Ebből következőleg **a kisebb települések részvételének növekedése nem spontán folyamat, hanem célzott politikai mobilizáció eredménye.**

A 2026-os választás tehát már nem a 2022-es pártszerkezet mellett zajlik majd. Azóta megjelent és országos támogatottságot épített ki a Tisza Párt, amelynek területi bázisa nem kizárólag Budapest. A Tisza a fővároson kívül is aktívan jelen van, kiemelten a nagy- és középvárosokban, de számos kisvárosi és falusi Tisza-szigetről is tudni, Magyar Péter pedig látványosan törekszik arra, hogy ne engedje át a kistelepüléseket a Fidesznek. **A 2026-os részvételi szerkezet várható változása így közvetlenül összekapcsolódik a pártrendszer átalakulásával.** Magyar ugyanis országjárása során minden nap ellátogat párezer vagy néha párszáz fős településekre is, ahol, mintha csak egy megyei jogú városban lenne, egyórás beszédet mond, reflektálva a helyiek életét érintő ügyekre és témákra.

A 2018-as és a 2022-es választások adatai és a különbségek alapján nem az a kérdés, hogy eltűnik-e az urbanizációs lejtő a részvétel területi szerkezetéből, hisz nagy valószínűséggel nem. A kérdés az, hogy a falusi mobilizáció tovább közeledik-e az országos átlaghoz, illetve a Tisza megjelenése hogyan alakítja át a részvétel területi

szerkezetét. Ezt a kérdést pedig vélhetően csak a választás fogja megválaszolni majd.

KONKLÚZIÓ

Az adatok alapján a magyar országgyűlési választások részvételi mintázata nem pusztán kampányhatások eredménye, hanem tartós strukturális tényezők által meghatározott. Ugyanakkor a részvétel szintjét erősen befolyásolja a választás érzékelt tétje: a kiélezett politikai verseny következetesen magasabb aktivitást eredményez, 2026-ban pedig erre számíthatunk.

A településszerkezeti különbségek tartósak: a nagyvárosokban stabilan magasabb a részvétel, mint a kisebb településeken. A 2018-as és a 2022-es választás adatai ugyanakkor azt mutatják, hogy ez a különbség mérséklődhet, elsősorban a vidéki mobilizáció erősödése révén, amely bár nem volt jelentős, de nem spontán, hanem politikailag szervezett folyamat.

A részvétel területi szerkezete szorosan összefügg a pártok erőviszonyaival, így annak alakulása közvetlenül befolyásolható. A 2026-os választás ebből a szempontból kulcskérdést vet fel. Nem az országos részvétel nagysága, hanem annak megoszlása lehet döntő, különösen a vidéki és városi részvétel közötti különbségek alakulása szempontjából.